

บทที่ 4

วิเคราะห์การพัฒนาทุนหมุนเวียนเพื่อสนับสนุนการเข้าถึงกระบวนการ

ยุติธรรม : ศึกษากรณีพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

ทุนหมุนเวียนถูกคิดค้นขึ้นเพื่อจัดการปัญหาของรูปแบบการเบิกจ่ายงบประมาณในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการที่ต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง หากเกิดการหยุดชะงักอาจทำให้เกิดความเสียหาย หรือทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบได้ ซึ่งกองทุนยุติธรรมเป็นทุนหมุนเวียนหนึ่งที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ซึ่งอำนาจหน้าที่ของกองทุนยุติธรรมเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ.2558 ซึ่งจากการดำเนินการที่ผ่านมา ผู้เขียนได้พบปัญหาในการดำเนินงานที่ทำให้กองทุนยุติธรรมไม่สามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพในแบบที่ทุนหมุนเวียนควรจะเป็น เนื่องจากปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหารูปแบบการจัดตั้งของกองทุนยุติธรรมที่ยังไม่เป็นอิสระ
2. ปัญหาความไม่ชัดเจนการนำส่งเงินรายได้ของสำนักงานศาลยุติธรรมให้กับกองทุนยุติธรรม ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558
3. ปัญหาการไม่มีสิทธิประโยชน์ทางภาษีให้กับผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุนยุติธรรมตาม มาตรา 7(4) แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

จากปัญหาดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงได้ทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาและจะนำแนวคิด ทฤษฎี กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหารูปแบบการจัดตั้งของกองทุนยุติธรรมที่ยังไม่เป็นอิสระ

กองทุนยุติธรรมมีสถานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งนิติบุคคลนั้นสามารถกระทำการใดๆ ได้ตามขอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย แต่พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 นั้นกำหนดให้กองทุนยุติธรรมจัดตั้งขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมก็มีสถานะเป็นนิติบุคคลหนึ่งเช่นเดียวกัน ทำให้กลายเป็นนำเอานิติบุคคลหนึ่ง มาซ้อนไว้กับนิติบุคคลอีกนิติบุคคลหนึ่ง ทำให้การดำเนินงานกองทุนยุติธรรมต้องปฏิบัติตามกฎหมายอยู่ 2 ฉบับหลักๆ คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ.ศ. 2558 ซึ่งกฎหมายทั้ง 2 ฉบับได้มีการกำหนดวิธีการบริหารส่วนราชการ บริหารหน่วยงานว่าต้องดำเนินการอย่างไร และอาจจะขัดกับหลักการของการที่จะต้องกระจายอำนาจ¹ให้ผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการอย่างเบ็ดเสร็จในอำนาจหน้าที่บัญญัติไว้เฉพาะตามกฎหมายเพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และลดขั้นตอนเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด

จากการที่กองทุนยุติธรรมต้องดำเนินการตามกฎหมายทั้ง 2 ฉบับนั้นทำให้การบริหารงานของกองทุนยุติธรรมเองมีความซ้ำซ้อนในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

1) ผู้มีอำนาจในการลงนามในหนังสือราชการ

พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรมขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านธุรการให้กับกองทุน คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน รวมถึงให้มีอำนาจหน้าที่อื่นๆด้วย เช่น การรับคำขอรับความช่วยเหลือ และการจัดทำรายงานความเห็นเจ้าหน้าที่เพื่อเสนอต่อผู้มีอำนาจในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือในแต่ละกรณี

จากบทบัญญัติมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ทำให้สำนักงานกองทุนยุติธรรมมีสถานะเป็น หน่วยงานราชการระดับกองในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งผู้บังคับบัญชาสูงสุดคือปลัดกระทรวงยุติธรรม หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แต่หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ.ศ. 2558 นั้นผู้บังคับบัญชาสูงสุดได้แก่ผู้อำนวยการกองทุนยุติธรรม โดยมีผู้ควบคุมการบริหารจัดการทุนหมุนเวียนอีกระดับหนึ่ง คือคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ทำให้การบริหารกองทุนยุติธรรมเกิดความซ้ำซ้อน หรือเกิดความสับสนในการลงนามในหนังสือราชการ กล่าวคือ หากเป็นหนังสือราชการเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชน ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนยุติธรรมในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดมีอำนาจในการลงนามในรายงานความเห็นเจ้าหน้าที่

¹ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546, มาตรา ๒7

เพื่อเสนอให้กับคณะกรรมการเพื่อพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือได้ แต่ในหนังสือราชการบางอย่างเช่น การตอบข้อหารือของสำนักงานยุติธรรมจังหวัดที่มีการสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานกองทุนยุติธรรม ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนยุติธรรมไม่สามารถลงนามในหนังสือตอบข้อหารือเพื่อชี้แจงกลับไปยังยุติธรรมจังหวัดได้ ต้องทำบันทึกข้อความเสนอให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมพิจารณาลงนาม ซึ่งทำให้การให้ความช่วยเหลือประชาชนต้องรอให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมพิจารณาลงนามก่อนจึงสามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษามีความเห็นที่เห็นว่า กองทุนยุติธรรมมีสถานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งความหมายของนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นคือบุคคลประเภทหนึ่งตามกฎหมาย สามารถกระทำการใดๆภายในขอบเขตวัตถุประสงค์ อีกทั้งกองทุนยุติธรรมมีผู้แทนนิติบุคคลคือปลัดกระทรวงยุติธรรม ดังนั้นกองทุนยุติธรรมควรดำเนินการใดๆภายในขอบเขตวัตถุประสงค์โดยสามารถให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมในฐานะผู้แทนกองทุน ทำนิติกรรม หรือออกคำสั่งใดๆได้เอง ไม่จำเป็นต้องเสนอเสนองานตามลำดับชั้นตามระบบของราชการปกติ ซึ่งจะมีหลายขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการทำหนังสือราชการผ่าน หัวหน้ากลุ่มงาน ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนยุติธรรม กองกลางสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งกว่าหนังสือราชการจะไปถึงยังปลัดกระทรวงยุติธรรมผู้ที่มีอำนาจลงนามจะกินเวลามากพอสมควร ทำให้การทำงานของกองทุนยุติธรรม หรือการช่วยเหลือประชาชนเป็นไปอย่างล่าช้า บางครั้งอาจไม่ทันท่วงทีจนประชาชนต้องขาดอิสรภาพเพราะกองทุนยุติธรรมไม่สามารถเสนอหนังสือราชการให้ผู้มีอำนาจลงนามได้ทัน

2) การมอบหมายให้สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทำหน้าที่ธุรการให้กับกองทุนยุติธรรม

สำนักงานกองทุนยุติธรรมถูกจัดตั้งขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านธุรการให้กับคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน แต่ในจังหวัดอื่นที่ไม่ใช่กรุงเทพมหานครนั้น มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 กำหนดให้ปลัดกระทรวงยุติธรรม มอบหมายให้หน่วยงานในจังหวัดที่สังกัดกระทรวงยุติธรรมใดหน่วยงานหนึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับธุรการให้กับกองทุนยุติธรรมในจังหวัดนั้น² ซึ่งหน่วยงานที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมมอบหมายในที่นี้ ได้แก่ สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ตามคำสั่งกระทรวงยุติธรรม ที่ 321/2559 ลงวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

²พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 , มาตรา 12

สำนักงานยุติธรรมจังหวัด หมายถึง หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัด โดยมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้แทนกระทรวงยุติธรรมในการบริหารงานและประสานงานในกระบวนการยุติธรรมในระดับจังหวัด³ ซึ่งสำนักงานยุติธรรมจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้⁴

- 1) เป็นผู้แทนของกระทรวงยุติธรรมในส่วนภูมิภาค รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนราชการสังกัดกระทรวงยุติธรรมที่ไม่มีหน่วยงานในจังหวัด
- 2) จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกระทรวงยุติธรรมระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด
- 3) บูรณาการด้านบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมและเสริมสร้างความยุติธรรมทางสังคมในพื้นที่จังหวัด
- 4) ดำเนินงานกองทุนยุติธรรมระดับจังหวัด
- 5) พัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในภารกิจของกระทรวงยุติธรรม ศูนย์ยุติธรรมชุมชน และอาสาสมัครยุติธรรมชุมชน รวมทั้งติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
- 6) ให้คำปรึกษาทางกฎหมายและกระบวนยุติธรรม รวมทั้งให้ข้อมูลงานบริการของส่วนราชการสังกัดกระทรวงยุติธรรม
- 7) รับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ และรับแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดกฎหมาย การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น การส่งเรื่องและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการติดตามผล และการแจ้งผลการดำเนินงาน
- 8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

จากพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 มาตรา 12 ประกอบกับคำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ 321/2559 แสดงให้เห็นว่าสำนักงานยุติธรรมจังหวัดต้องปฏิบัติหน้าที่ธุรการให้กับกองทุนยุติธรรมในระดับจังหวัด เช่น การรับคำขอรับความช่วยเหลือ การจัดทำรายงานความเห็นประกอบคำขอรับความช่วยเหลือเพื่อเสนอผู้มีอำนาจในการพิจารณา รวมไปถึงการจัดประชุมคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัด รวมถึงรายงานผลการให้ความช่วยเหลือต่อสำนักงานกองทุนยุติธรรมเพื่อรวบรวมและประมวลผลทางสถิติเพื่อรายงานต่อคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ตามคำสั่งคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมที่ 2/2559 ลงวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2558 แต่ทางสำนักงานยุติธรรมจังหวัดนั้นมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบใน

³ ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการบริหารสำนักงานยุติธรรมจังหวัด พ.ศ. 2550

⁴ คำสั่งกระทรวงยุติธรรม ที่ 321/2559 ลงวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

ภารกิจอื่นๆด้วย ซึ่งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานยุติธรรมจังหวัดที่ดำเนินงานกองทุนยุติธรรมเพียง 3 คน เท่านั้น ประกอบไปด้วยนิติกรจำนวน 2 คน และนักวิชาการเงินและบัญชีจำนวน 1 คน ซึ่งเป็นลูกจ้างชั่วคราวสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้แก้ไขบทบัญญัติมาตรา 5 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 โดยให้กองทุนยุติธรรมเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นหน่วยงานราชการ หรือ รัฐวิสาหกิจ ให้สังกัดรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีอิสระในการดำเนินงานเฉพาะตัว ให้มีรูปแบบเช่นเดียวกับกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ อาจแก้ไขเป็น “ให้จัดตั้งกองทุนหนึ่งชื่อกองทุนยุติธรรมเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นหน่วยงานราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายว่าด้วยการงบประมาณ...” อนึ่งการแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างในลักษณะดังกล่าวจะไม่ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการ หรือการควบคุมการดำเนินงาน เนื่องจากระบบทุนหมุนเวียนนั้น กำหนดให้มีการบริหารจัดการ ควบคุมดูแลโดยคณะกรรมการกองทุน ซึ่งในกรณีของกองทุนยุติธรรมคือคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม และนอกจากนั้นยังมีการควบคุมตามพระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ.ศ. 2558 ที่กำหนดให้กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังเป็นผู้ควบคุมดูแลในด้านการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

4.2 ปัญหาความไม่ชัดเจนการนำส่งเงินรายได้ของสำนักงานศาลยุติธรรมให้กับกองทุนยุติธรรม ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

กองทุนยุติธรรมมีแหล่งรายได้จากเงินที่ศาลสั่งบังคับกรณีพิคสัญญาประกันต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค่าธรรมเนียมศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และค่าปรับตามคำพิพากษาในคดีอาญา แต่ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนเฉพาะส่วนที่นำส่งคลัง ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวในพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 มิได้กำหนดไว้ว่าให้หน่วยงานเป็นผู้มีหน้าที่นำส่งเงินรายได้ตามมาตรา 8 หรือนำส่งเงินรายได้โดยวิธีการใด นอกจากนั้นในกฎหมายอื่นก็ไม่ได้กำหนดไว้เช่นเดียวกันกับกรณีของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพว่าให้กรมสรรพสามิตมีหน้าที่นำส่งเงินรายได้จากส่วนหนึ่งของรายได้จากการเก็บภาษีประเภทดังกล่าวให้กับกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

จากการที่ไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนทำให้ในปัจจุบัน พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ใช้บังคับมาแล้วเกินกว่าหนึ่งปี แต่เงินได้ตามมาตรา 8 ทางกองทุนยุติธรรมยังมิได้รับจากสำนักงานศาลยุติธรรมที่เป็นเจ้าของเงินเลย เนื่องจากอยู่ระหว่างการหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น สำนักงาน

กองทุนยุติธรรม กรมบัญชีกลาง สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 กรมบัญชีกลาง ได้มีหนังสือ ที่ กค. 0406.5/8295 เรื่อง การนำส่งเงินรายได้ของศาล เข้ากองทุนยุติธรรม ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยมีใจความโดยสรุปว่า

1. กระทรวงการคลังจะอาศัยอำนาจตามกฎหมายใดในการกำหนดให้กรมบัญชีกลางเป็นผู้ดำเนินการถอนคืนเงินรายได้ที่สำนักงานศาลยุติธรรมได้ส่งเป็นรายได้แผ่นดินแล้ว จึงส่งให้กองทุนยุติธรรม

2. กรณีไม่มีบทบัญญัติตามกฎหมายให้อำนาจกระทรวงการคลังกระทำการได้ตามข้อ 1 กระทรวงยุติธรรมจะต้องดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่นำส่งเงินรายได้ให้กองทุนยุติธรรมหรือไม่ อย่างไร

ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีการเชิญให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปประชุมร่วมกัน เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2560 ร่วมกับคณะกรรมการกฤษฎีกาคณะที่ 12 ซึ่งการประชุมดังกล่าวมีสาระสำคัญโดยสรุปว่า ทางกรมบัญชีกลางจะดำเนินการถอนเรื่องที่ขอหารือคืน เนื่องจากคณะกรรมการกฤษฎีกาคณะที่ 12 (คณะเกี่ยวกับเรื่องการเงิน การคลัง)พิจารณาแล้วว่าไม่ใช่ประเด็นทางข้อกฎหมาย ให้ดำเนินการโดยใช้อำนาจของพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 มาตรา 4 ประกอบ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 มาตรา 8 โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังออกข้อบังคับ เพื่อหักรายจ่ายของสำนักงานศาลยุติธรรมก่อนที่จะดำเนินการส่งเป็นรายได้แผ่นดิน แต่ปัจจุบัน(เดือนสิงหาคม) ทางกองทุนยุติธรรมก็ยังไม่ได้รับเงินตามกฎหมายดังกล่าวเนื่องจากทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นควรให้หามาตรการดำเนินการไปพลางก่อน และจะดำเนินการหารือข้อกฎหมายกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อขอหารือกับคณะกรรมการกฤษฎีกาคณะอื่น เพื่อดำเนินการแก้กฎหมายต่อไป⁵

ผู้ศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อไม่ให้เกิดข้อขัดข้องในการนำส่งเงินรายได้ตามมาตรานี้เห็นสมควรแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 โดยให้เพิ่มเติมวิธีการนำส่งเงินรายได้ลงไปเพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ และสามารถให้กองทุนยุติธรรมได้รับจัดสรรเงินสำหรับการช่วยเหลือประชาชน และการดำเนินงานเพิ่มเติม

4.3 ปัญหาการไม่มีสิทธิประโยชน์ทางภาษีให้กับผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุนยุติธรรมตามมาตรา 7(4) แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558

⁵ เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ประจำเดือนพฤษภาคม 2560

กองทุนยุติธรรมสามารถรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ได้ เพื่อเพิ่มงบประมาณให้กับกองทุนยุติธรรมเพื่อใช้เป็นงบประมาณในการช่วยเหลือประชาชน และเป็นงบบริหารจัดการกองทุน แต่ในพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 และในประมวลรัษฎากร ไม่ได้มีบทบัญญัติกำหนดให้ผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินแก่กองทุนยุติธรรม สามารถนำจำนวนเงินหรือมูลค่าของทรัพย์สินไปทำการหักลดหย่อนภาษีหรือมีสิทธิประโยชน์ทางภาษีอื่นๆ ให้ ทำให้ไม่มีประชาชนมาบริจาคเงินหรือทรัพย์สินแก่กองทุนยุติธรรมตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายที่ร่างขึ้น

ประชาชนผู้มีจิตศรัทธา อยากช่วยเหลือประชาชน โดยการบริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้กับกองทุนยุติธรรมมีอยู่เป็นจำนวนมาก หากแต่ทางกองทุนยุติธรรมยังไม่มีสิทธิประโยชน์ทางภาษีใดๆ ให้กับประชาชนเหล่านั้น ทำให้ประชาชนเลือกที่จะนำเงินหรือทรัพย์สินไปบริจาคให้กับหน่วยงาน หรือองค์กรที่มีสิทธิประโยชน์ทางภาษีให้มากกว่า เพื่อที่จะได้บรรเทาภาระภาษีของตนเอง และได้ช่วยเหลือสังคมพร้อมกันด้วย

การบริจาคเงินที่สามารถนำมาลดหย่อนภาษีได้สองเท่า ต้องเป็นการบริจาคที่สนับสนุนสถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียนเอกชนที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษา โดยจะมีพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 420) และ (ฉบับที่ 616) ซึ่งอาศัยอำนาจตามมาตรา 3(1) ของประมวลรัษฎากร หรือเป็นการใช้จ่ายจัดสร้างและทำนุบำรุงรักษาสนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ หรือสนามกีฬาของทางราชการ และคุณภาพชีวิตของคนพิการ กองทุนคุ้มครองเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก หรือกองทุนพัฒนากีฬาแห่งชาติที่จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 โดยเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 428) เท่านั้น ซึ่งเหตุที่การบริจาคเงินให้กับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนสามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้สองเท่าเนื่องจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีโรงเรียนที่ทำการสอนแก่เด็กและเยาวชนจึงเข้าข่ายในการขอยกเว้นรัษฎากรซึ่งอาศัยมติของคณะรัฐมนตรี และพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรจึงสามารถกระทำได้

ผู้ศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า กองทุนยุติธรรมควรมีการดำเนินการเช่นเดียวกับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม โดยการให้กองทุนยุติธรรมดำเนินการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ และให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรเพื่อลดหย่อนภาษีให้กับผู้บริจาคเงินให้แก่กองทุนยุติธรรม เนื่องจากกองทุนยุติธรรมมีลักษณะที่เป็นองค์การสาธารณะกุศลรูปแบบหนึ่ง ซึ่งในประมวลรัษฎากรกำหนดให้ผู้บริจาคเงินให้แก่องค์การสา

ธารณกุศล หรือสถานพยาบาล หรือสถานศึกษา ที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบสามารถนำมาหักลดหย่อน
ภาษีได้